

Katedra ruského a francouzského jazyka
Pedagogická fakulta
Západočeské univerzity v Plzni
Veslavínova 42
306 14 Plzeň
tel. 377 63 6171

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce: bakalářská
Posudek : oponenta
Práci hodnotil(a): Mgr. Jiřina Svobodová, CSc.
Práci předložil(a): Oksana Shulga
Název práce: Lexikální archaismy a historismy (na materiálu ruské literatury 19. století)

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Stanovený cíl bakalářské práce je v souladu s uvedenými „zásadami pro vypracování bakalářské práce“ (bod 2). Stěžejním úkolem bylo **provedení analýzy umělecké tvorby 19. století z hlediska zastaralé slovní zásoby**. Jako zdroj analýzy autorka zvolila Petrohradské povídky N.Gogola. S přihlédnutím k úrovni zpracování bakalářské práce jsme toho názoru, že **cíl práce byl splněn částečně**.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Bakalářská práce Oksany Shulgy byla poprvé předložena k posouzení v r.2016, nebyla však obhajována. V r. 2017 byla posuzovaná práce odevzdána s nepatrnými změnami (1. kapitola beze změn do s.27), proto se opíráme převážně o tvrzení uvedená v posudku z r.2016.

Autorka v úvodu uvádí, že díky využití učebnic vydaných od r.1966 do současnosti, mohla provést analýzu aktivní a pasivní slovní zásoby v uměleckém díle. Takový přístup nepovažujeme za šťastný, neboť pro provedení analýzy uměleckého díla nejsou důležité učebnice, ale především kontext uměleckého díla a poté práce s odbornými slovníky (výkladovými, etymologickými). Posuzovaná práce je rozdělena do dvou stěžejních kapitol. První pod názvem „Archaismy a historismy v lexikálním systému“ (9-26) se zabývá základními pojmy jako je slovo, dále principy klasifikace slovní zásoby z hlediska jejího původu, sféry použití, vyjádření expresivní a stylistické funkce. Název poslední podkapitoly 1.2.4 «Принцип классификации лексики с точки зрения её использования» je poměrně obecný, až z dalších pasáží je zřejmé, že se jedná o klasifikaci z hlediska aktivní a pasivní slovní zásoby a její stručnou charakteristiku (24-26). V této části se nabízelo pro vysvětlení pojmů využití příkladů z vlastní excerpce solidně podložené slovníkovými údaji, což se však nestalo.

K první teoretické kapitole konstatujeme, že je informativní, popisná, bez vlastních postřehů a srovnání různých zdrojů literatury, úvodní pasáže týkající se slova a dalších základních pojmů považujeme za nadbytečné.

Za stěžejní považujeme druhou kapitolu «Значение архаизмов и историзмов в художественном тексте» (26-33). Místo solidní analýzy zvoleného uměleckého díla nalézáme dva obecné citáty (26-27). V porovnání s předešlou verzí bakalářské práce kladně hodnotíme snahu autorky dohledat a uvádět příklady, které jsou v souladu s klasifikací zastaralé slovní zásoby, uvedené v první teoretické kapitole na s. 24-26. Tyto pasáže se jeví jako opodstatněné a přínosné. Není ovšem zřejmé podle jakého či jakých slovníků autorka hodnotila vybrané lexémy. K uváděným příkladům lze mít vážné připomínky. Např. lexikálně-morfologický archaismus je autorkou prezentován na jediném příkladu (32); jedná se o 7. pád substantiva: *счастью* a *счастию*. Ve skutečnosti jde ovšem o gramatickou variantu stejného lexému, jeho význam se nemění, nejedná se tedy o lexikálně-morfologický archaismus, ale morfologicko-stylistický. Není vůbec zřejmé, proč autorka za tuto krátkou pasáž řadí příklady *надворный советник* (zastar.) a *чиновник* (histor.)

Nezतोतोज़ijeme se s názorem autorky týkajícím se lexému *господин* (35). Za nezastaralý považuje oslovení *дамы и господа*, ostatní 4 uváděné významy chápe jako zastaralé. Běžně se ovšem v oslovení i v korespondenci používá lexém ve spojení s příjmením či titulem (*господин Новак*), v žádném případě se nejedná o zastaralé spojení. Není zřejmé podle jakého slovníku autorka zařazuje lexémy k historizmům a archaismům. Poslední

zmíněné tvrzení autorky vyvrací např. výkladový slovník S.I. Ožegova (Ožegov, 2006:141). Rovněž tvrzení, že lexém *передняя* je zastaralý (41), není správné. Používá se běžně jako synonymum k výrazům *прихожая, вестибюль, холл*.

Součástí druhé podkapitoly (2.2) je stručný výkladový slovníček ke zkoumanému dílu N.Gogola. V úvodu k němu autorka poměrně nešťastně charakterizuje archaismy jako „první kategorii“, historismy pak jako „druhou kategorii“. Abecedně seřazené lexémy nezahmují základní gramatický aparát, není uváděn zdroj, ze kterého autorka čerpala výklad k příkladům. Do slovníčku nepatří charakteristika typu archaismu, ta byla již uváděna v předcházejících pasážích bakalářské práce. K historismům ve slovníčku autorka řadí lexémy, opatřené poznámkou *устар. (zastaralé): артельщик, дилижанс, извозчик, кушак, отклоняться* (49), *лорнет* (48). Spojení *надворный советник* charakterizuje na s.28 jako zastaralé, na s. 40 pak jako historický pojem. Lexém *чиновник* uvádí mezi archaismy (37) s poznámkou, že se jedná o historismus. Neoprávněné zjednodušené chápání některých uvedených výrazů a jejich řazení k archaismům bez stylistické charakteristiky považujeme případech za nepřesné či mylné.

Za nedostatek považujeme absenci lingvistického rozboru zvoleného uměleckého díla (teoretickou i praktickou). Prezentace uvedených příkladů ve slovníčku je diskutabilní, jejich výklad není podložen žádnými solidními zdroji. Usuzujeme tak podle zpracování uvedených pasáží a rovněž na základě přiloženého seznamu použité literatury. V předešlém hodnocení bakalářské práce jsme upozornili na to, že autorka neprostudovala a nepoužila jediný zdroj zabývající se teoretickou analýzou uměleckého textu. V nově posuzované verzi práce se bohužel nic nezměnilo. V seznamu použité literatury převládají gramatické příručky (Валгина, Розенталь, Шанский aj.). Některá tvrzení v úvodu rovněž neodpovídají skutečnosti, např. na s.6 v autorka uvádí, že za stěžejní považuje – citujeme: „проведение лексико-семантического и этимологического анализа устаревшей лексики“. V práci není vůbec prováděn etymologický rozbor, ani v seznamu použité literatury není uveden jediný etymologický slovník.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.)

Bakalářská práce má rozsah 54 tištěných stran psaných v ruštině, z hlediska formálního je práce vypracována přehledně. Autorka často cituje použitou literaturu, ale odkazy jsou pouze formální, neboť neobsahují uvedení stránky, odkud bylo citováno. Toto považujeme za velice závažný prohřešek. Kromě toho ne vždy uváděné zdroje odpovídají skutečnosti (V.Vinogradov). Vyskytuje se používání citace citací, přičemž není uváděn původní zdroj. Autorka se snažila opravit chyby, na které byla upozorněna v předešlém hodnocení, dopustila se však řady dalších stylistických, gramatických a pravopisných chyb, např. *простроченная лексика* (21); *Такой союз как ежели бы заменено устойчивым сочитанием если бы* (28), *имя нарепательное* (30), *изношеная шинель* (30), *копщичество* (30), *фразеологизмы* (31), *Бодуэна де Картене* (31) aj.

Součástí práce je bibliografický aparát, především již zmíněné gramatické příručky a slovníky v elektronické podobě. Slovníčky se zpravidla zařazují jako příloha, což se v posuzované práci nestalo. Konstatujeme tedy, že práce nezahrnuje žádné přílohy, tabulky ani grafy. V českém resumé zůstaly z předešlé verze stylistické chyby.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, originalita myšlenek apod.)

Posuzovaná bakalářská práce byla předložena v r.2016, nebyla však obhajována. V r.2017 byla odevzdána s menšími změnami pouze ve 2. kapitole, které lze považovat za opodstatněné, ke zpracování pasáží máme značné výhrady, stejně tak k součásti 2. kapitoly, jež představuje výkladový slovníček.

Celkově bakalářská práce působí nesourodě, první obšírná kapitola má kompilační charakter, snaží se pojmout mnoho termínů z oblasti lexikologie. Jejich zařazení se jeví jako nadbytečné na úkor schematického vysvětlení stěžejních pojmů – historismus a archaismus. V teoretické části postrádáme využití příkladů z vlastní excerptce. Kladně hodnotíme, že se 2.kapitola snaží navázat na předešlou teoretickou část ve smyslu uvedení příkladů v souladu s klasifikací historismů a archaismů. Opět (jako v hodnocení v r.2016) konstatujeme, že se autorka nevěnovala analýze uměleckého textu, neprostudovala si odpovídající odbornou literaturu. Prezentované příklady nejsou přesvědčivé, není zřejmý počet excerptovaných jednotek, nebyla provedena statistika zastaralých výrazů (slovnědruhové hledisko, historismy a jejich poměr k jiné zastaralé slovní zásobě apod.). Není doložen slovníkový zdroj, který autorka použila při charakteristice vybraných lexémů.

Text bakalářské práce prošel hodnocením kontroly plagiátorství a je v pořádku.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

1. Vysvětlíte práci s odbornou literaturou, kritéria a způsob zpracování výkladového slovníčku
2. V jaké oblasti (či oblastech) se v analyzovaném díle nejčastěji objevují archaismy a historismy?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Datum: 04.09.2017

d o b ř e

Podpis:

Mgr. Jiřina Svobodová, CSc.

